

A^o
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG^o
ENGEDELMÉVEL.

—————

Nro 27.

Költ. Bétsben, Sz. György Havának (Áprilisnek)
 3-dik napján 1798-dik Elztendőben.

Helvétziai Tudósítások.

Berná Városának egy 79 elztendős
 Elöljárója *Steiger* Úr; midőn látta, hogy
 már a' *Frantziák*, a' *Gümneneni* és *Saingi-*
lei tanyákat is el foglalták, és minden
 további nagy akadály nélkül, egyenesen
Berná Városa' elibe nyomúltak: el hagy-
 ta a' Várost ezen tisztes Öreg, lóra kapott,
 's a' *Bernai Vitézek*' sorain keresztül nyar-
 galván, buzdította mindenütt Hazafitár-

F f

sait, hogy vagy győzzenek, vagy haljanak meg ditsőségesen, a' mint hogy maga fel is áldozta Kurzius' módjára erdemes életét Hazájáért; tsak az a' kar, hogy nem oly haszonnal, mint a' milyent tulajdonítanak a' régi Históriák Kurtzius' maga feláldozásának. Katilina Katonáiról, azt írja *Szallustius*, hogy tsak nem mindnyájann azon a' helyen maradtak halva, a' melyen állva tusakodtak míg éltek, és hogy a' mi kevesenn el szélepsződtek is; azok közül se' esett egy is el, hátúlrol (nem előről) vett sebekkel. Valóban ezen leírás reá illik a' Bernai Vitézeknek, 's fel fegyverkezett Lakosoknak leg nagyobb részére is, és a' mint a' Bétsi Udy. Újság jól jegyzi meg, sok bajt is okoztak volna a' Bernaiak a' Fr. aknak, ha a' Kántonjók' Igazgatói jobban meg egygyeztek volna magok között; ha a' szükséges rendelések nagyobb meg-határozással 's egy formájúsággal tevődtek volna; és hogy ha általán fogva, több egvetertés uralkodott volna Helvétziában: pedig mind ezek eránt jókor meg-intődtek Helvétzia' Elöljárói, egy szíves Jóakarójok által, a' ki részre-hajlas nélkül vizsgálta dolgaikat, 's *Tacitus*' módjára írt Helvétziáról, a' minthogy közönsegessen Német *Tacitus*nak is neveztetik. Ez a' nagy Ferfiú, Ts. K. Státus-Tanátsos *Müller* Ur. Barátságos intése, melyet 1797-dik elztendőben Dec. 23-dikán inté-

zött a' Helvétusokhoz, ez: , Es ist hohe Zeit: man muß aber offen, wahr, nicht einseitig und verstellt zu Werke gehen. Freymüthig gegen das Volk, und gegen alle Mächte, vollkommene Publicitaet, brüderliche Begeisterung: nur das kann uns retten. (Nagy ideje van, hogy fel-ébredjünk: de egyenességgel, igaz-lelkűséggel, nem részrehajlással, 's tettezéssel kell nyúlni a' dologhoz. Ha mi önkéntvaló nyíltfízüséget 's nem erőltetett hajlandóságot mutatunk a' Néphez, ha azt mutatunk minden Hatalmasságokhoz; ha semmit se' titkolódunk; ha magunk között mint Atyafiak, egy buzgóság' lelkétől vezéreltetünk: csak úgy távoztathatjuk el magunktól a' már közelgető veszedelmet.) — Egészízen dühösségben vagynak a' Mezőségi Lakosok — *így folytatja előadását az említett Újság* — látván hajdani Konstitúciójoknak erőszakos fel-forgattatását, 's belső tsendességjeknek és virágzó állapotjoknak; oly Konstitúciónak bé-tolása által lejendő meg-zavartatását, a' mely, minden frígyes Kantonokat egy Egészíze olvaszt özlíze; de a' mely öfzfze-olvasztásnak, mint mutatják a' szomorú példák, nagy rendeletlenségek, és mindennémű szorongattatások ízoktak lenni a' következései. Az úgy nevezett Szabadság' fáí azonban, melyek, Elöljárói az említett új Konstitúciónak, ízokott tzeremé-

niával fel-állítottak már többnyire minden Városokban Helvétziának.

Waaland, a' mely szolgáltatta ezen változásokra az alkalmatosságot, 's már most Lemanni Kántonnak neveztetik, legelőször vette bé az új Konstitútiót; az után, Mártz. 15-dikén a' Basileai Nemzeti-gyűlés; később pedig, a' Fr. Követ' untatására, *Arau* Városa 's Kerülete is, mely már Argau Kántonnak neveztetik.

Olasz - Országi Tudósítások.

A' Cisalpina Respublikának mind két Tanátsai meg-határozták, hogy valamely Lakosnak több jövedelme vagyon esztendőnt által; két ezer líránál; tartozzék abból egy részt költsönn adni a' Respublika' Kasz-fzajába:

Rómáról, ezeket írja, a' Bétsi Udv. Újságnak 31-dik Mártziusi Darabja:

„Pápa O Szentségének Rómából a' mostani Igazgatók által lett el küldettetését, 's egynehány Templomoknak és palotáknak; Frantzia kezek által lett ki-raboltatását nem szenvedhette a' Nép: 's azért ragadott fegyvert, a' Római Újjítók; és a' Frantziák ellen, kiknek egy része; maga se' szenvedhette, a' *mint íródott volt már*; az említett rablásokat.“ (Az Olasz-Országi Fr. Sereg' Fő-Kaszfzatartója;

Haller, azonnal le-tette a' hivatallyát, mi-helyt *Mafszena* Generális Rómába érke-zett; de ennek el távozásával mindjárt fel-vette azt ismét).“

„Leg-nagyobb része a' Kárdinálisok-nak, önként oda hagyta Rómát: a' mi ke-vesenn meg akartak maradni, kényszerített-tek el menni.“

„Az újj Igazgatok, úgymint: *Riganti*, *Borelli*, *Constantini*, *Bassi*, *Pesuti*, *Arrigoni*, és *Angelucci* Konzulok, naponként ki-adni szokott újj Rendeléseik által igyekeznek mindent, republikánus lábra állítani. Sem-mi tzi-mereket meg nem hagytak a' külső Ministerékéinn kívül. Minden Lakosokkal Római bokrétát, fejer, fekete, és veresszínüt, viseltetnek. A' Várost új Szaka-fzokra osztatták fel, melyeket régi Római módra neveztek el: a' Kapitóliumról; a' Janikulusról; a' Vatikánuról; Pompéjus-ról; a' Pantheonról; Brutusról; Flaminiusról; Mársról; a' Quirináléról; 's a' t. Minden Lakostól el szedették a' fegyvert.“

„Újpénzeket is verettek, melyeknek egygyik oldalánn a' Konzulok' hajdani tzi-merei, tsomóveszfzők, szemléltetnek; másik oldalokon pedig ez olvastatik: *Respublica Romana*.“

„Nagy készüléteket tétettek, a' Mártz. 18-dikára határozott Szövetség' innepéhez.“

„A' 7 Konzulok' segítségére ki-nevez-tetett Ministerek, következők: *Maffei*,

ki a' Kíntstárra ügyel; *Pierelli* az Igazságki szolgálatására; *Visconti*, a' belső dolgokra; *Corona*, a' külső és a' tengeri dolgokra; *Bouchard*, a' belső-bátorságra. A' Kíntstár mellé rendelt Bízatosok, *Borghese* és *Pallavicini* Polgarok.

„*Favpoult* Frantzia Polgár, a' ki Genóban Fr. Követséget viselt; de onnét Rómába rendeltetett a' Párisi Direktóriumtól oly véggel, hogy a' Római Respublika' igazgatása' módját vegye jó állandó rendbe: Mártz. 6-dikán érkezett Rómába.“

Bonónia (Bologna) Városából Mártz. 17-dikén: — „Még mind untalan taksodik itt által a' Fr. Katonaság, mely között sok Lovasság vagyon, a' Római Respublika' földjére. — *Ferrára Városának* általmazható állapotba való helyheztetése nagy munkában vagyon.“

Mediolánumból Mártz. 14-dikén: — „A' mi (Cisalpina) Respublikánk' Törvényhozó-Iffjabbik Tanáttsa, gyakran tart titkos Üléseket azon Szövetség eránt, mely a' Fr. Respublikával, mind az egymás mellett való fegyver fogásra, mind a' kereskedeésre nézve fog köttetni, melynek a' mint hallatik, egy Tzikkelye az, hogy 25 ezer Fr. Katonaság fog állandóul maradni a' mi Respublikánk' zsoldjann. (Az említett Szövetséget helybe-hagyta vala már a' Frantzia Törvényhozó-Gyűlésnek mind két Ta-

pártsa, Mártz. 19 dikénn, a' Párisi Tudósítások szerént.)

Spanyol-Országi Tudósítások.

Hogy az Ország' Kassájának naponként fogyatozóbb állapotjann még valamitskét lehessen segíteni: egy buzdító Írást intézett a' Király, minden nagyobb és kisebb Papjaihoz az Országának, intvén őket — a' *Bétsi Udv. Újság'* előadása szerént — hogy a' Templomokból adjanak be a' Királyi Kintstárba minden aranyat és ezüstöt, a' mely nem egyáltaliában szükséges a' Istentiszteletnek ki-szolgáltatására. Általigérte ellenben azt a' jövedelmet a' Papságnak, melyet, *Escusado* nevezet alatt szedett az Udvar, a' *Cruciata-Expeditiók* (a' Sz. föld' visszafoglalása végett tett hadipróbák:) idejétől fogva a' Papi jószágok' dézmáitól.

*Kádix*ből írják, hogy az oda való Kikötőhely, sokkal rosszabb állapotban van azóta, a' mióta ki-ment abból 's viszont visszafogott *Massaredo* Admirális Hajósserege, mivelhogy Lord *S. Vincent* Anglus Admirális szorossann be-zárva tartja azt, huszonnyóltz líneai hajói, és nyóltz *Fregátjai* által.

Frantzia-Országi Tudósítások.

Két fő tárgyai már jó időtől fogva, a' Frantzia Igazgatók' gondoskodásának:

A' Törvényhozó - Gyűlés' két Tanáttsaiba meg-kívántató új Tagok választatása; és az Anglia ellen erányzott szándéknak hat-
hatós munkálódása.

A' Törvényhozó Gyűlésbéli Képviselőivé a' Népnek, örömet oly Személyeket kívánnának-ők választatni, a' kik se' nem mód nélkül való nagy Robespieristák (Ret-tentők); se' pedig más részről nem Roya-listák. Ezen tzelnek el érése végett, te-mérdek Vegzéseket hozott a' Törvényho-zó-gyűlés, és a' Direktórium is sok Hir-detményeket adott ki: de éppen ezek a' feles számú rendelkezések magok arra mutat-nak, hogy más lélek vezérli még nagy részét a' Nemzethek; más ismét Azokat, kik a' Nép' nevébenn hatalmasok. Fructi-dornak 18-dik napjától (4-dik September-től) fogva, ismét fel-állottak vala az elébb meg-tiltatott Klúbok, vagy a' magokat úgy nevező Konstitútzionális-Karikák (Társasá-gok) is, melyeket el nézett addig a' Di-rektórium, míg oly hiedelemmel vőlt fe-lőlök, hogy talán azok meg fognak felel-ni a' magok nevének: de mivel ellenke-zőt tapasztalt rólok: mind meg-tiltotta őket egyszerre, nem tsak Párisban; Strafs-burgban; és Brűszfelbenn; hanem egyéb relzeiben is a' Közönséges-Társaságnak. Brűszfelten feles számmal vőltak az el-oliztatott Klúb' Tagjai, kik közzé bé-iktat-

lak vólt magokat: Néhai *Ursel Hertzeg*, és ama nevezetes *Van der Noot* is.

Innen lehet okát adni a' Direktórium azon Rendelésének is, melyben keményen parantsolódott, hogy minden Ts. K. Tisztek, a' kik helyes paszszusokkal (Szabadság-Levelekkel) tértek is vissza oly tzélból Belgiomba, hogy a' Campo-Formidói Bekességkötés' ereje szzerént, ott lévő jószágaikhoz iuthassanak: viszont ki-takarodjanak Belgiomból 24 órák alatt, hanem ha úgy akarnak tartatni, mint Kiköltöztek.

Egy Párisi Újság szzerént, nagy részét teszi a' Fr. Nemzetnek az a' Felekezet, mely, telyességgel nem ügyel a' Respublika' dolgaira. "Párisban — ezek az említett Újság' szavai — vagynak talán 3 vagy négy ezer Házak is, melyeknek oly kevés gondjok vagyon, a' Törvényhozó Ifjabbik Gyűlés' és a' Direktórium' végzéseire, mint a' Smirnai Bíróéira. A' Gazdagok és Meggazdagodtak, oly érzéketlenekké lettek a' közönséges intézetekre nezve, hogy rendszerént tsak a' tántzokról, muzsikákról, Teátrumi darabokról, Városi-Újságokról, 's más apróságokról bezzellenek.

A' mi illeti a' tengeri-készületeket Anglia ellen: már mostanábann háromszáz ezerre van határozva az Angliai Sereg' száma, és az első húzombéli által-hajókázásra száz tíz ezer Ember vagyon ki-rendelve. A'

Hadi dolgokra ügyelő Minister, szoross parantsolatot adott ki, hogy 20-dik Aprili-re, okvetetlen minden Tisztek jelen egyeznek az úgy nevezett Angliai Seregnél. Tsak arra várnak a' Fr. Hajók, hogy az Anglus hajókat vizsgálja szorítsák Anglia' partjainak az aequinocialis-szelek: nekik pedig egy kedvező szelek kerekedjen: azonnal útnak indulnak Anglia felé.

Bizonyosnak tartják a' Fr. Igazgatók, hogy szolgálni fog nekik a' szerezse Anglia ellen, mint meg teszik a' Direktórium' mostani Prezessenek *Mertinack* 18-dik Mártziusi Beszédéből, mely, feleletül szolgált, két Brigadiros-Tisztek' Beszédere, a' kik által 19 zászlókat küldött *Brune* Francia Vezér Helvétziából Párisba. Így szólott t. i. *Merlin*, említett Beszedebe: „Nem sokára hasonló sorssa lesz már a' kevély *Albionnak* (Angliának) is, a' Helvétziai Arisztokratákéhoz.

Londoni Tudósítások.

A' Spanyol partok előtt kerengett, és a' Lisbonai Kikötőhelyben tartózkodott Ofstályairól az Anglus Hajósseregnek oly hír támadt vala a' Kádixi Kikötőhelyben, hogy háborog azokonn a' Legénység. Ez a' hamis hír bátorította kíváltképpen *Massaredo* Sp. Admirális, Hajósseregének a' Kikötőhelyből való ki-szállítására.

Az önként özfíze-adogatott hadi-segedelem-pénzek' summája, egy millió, 147 ezer font sterlingre szaporodott vala már Mártz. 10-dikénn. Az Ángliában megtelepedett Frantzia 's Német Gyülekezetek is, adakoznak tőlök ki-telhetöppen a' szabad akaratból származott hazafiúi áldozatok' Kassájába: hogy meg-mutassák ez által — *mint a' Német Gyülekezetek nyilatkoztattak magokat* — azon Ország eránt való háladatossá-jokat 's hívségjeket, melynek kebelében, oly tsendesen, szabadon, és jól elnek.

Egy Spanyol hajót fogtak mostanság az Ánglusok, mely, Buenos Ayresből gazdag terehvel indúlt. Egyéb drágaságokon kívül kész-pénz is vólt rajta.

A' Margatei Kikötőhelyből Fr. Országba szándékozott, de el fogatott Irrlandusok közzül egy vólt — *a' mint irtuk* — *Arthur Oconnor*. Ennek el fogattatását mihelyt meg-értette az Irrlandiai Vice-Király: azonnal el petséltette azt a' Könyvnyomtató-műhelyet, melynek *Oconnor* vólt a' Tulajdonossa, 's a' melyben egy Újság is nyomtatódott. Laktak az *Oconnor*' házábann 3 gyanús Személyek, úgymint: Lord *Fitzgerald*; *Samson* Törvénytudó; és *Schwift* Ur. Ezeket el fogatta a' Vice-Király, néhány Betűszedőkkel egyetemben.

Az Irrlandiai Bankó' Gondviselőinek nagyobb része abban egygyezett meg, hogy

húsz ezer font sterlinget kell abból ajándékozni a' hadi Kaszszába. Irlandiában az önként ajánlott hadi-segedelem-pénzek summája, 80 ezer font sterlingre ment vala már fel Mártz. első napjaibann; az olyan segedelem-pénzek' summája pedig 30 ezerre, melyeknek adása minden esztendőbenn meg fog újjítatni míg tart a' had.

Német Birodalmi Tudósítások.

*Rastadt*ban, a' Békesség' munkálódására különösen ki-neveztetett Német Birodalmi Deputátzió, meg-kérte Mártz. 17-dikenn az ott lévő Ts. K. első Ministert, *Metternich* Grófot, hogy *Ehrenbreitstein* Varának a' Fr. ostrom alól való fel-fszabadíttatásáért vesse közbe magát foganatossann a' Fr. Követeknél: mely kerést telyesített más nap *Gr. Metternich*, egy hathatós Írást intézvén a' Fr. Követekhez, melyben szívekre kötötte, hogy vétessék eleit a' Német Birodalom igazságos panaszának *Ehrenbreitstein*ra nézve, hadd lássa ezen tselekedetből a' N. Birodalom, hogy még vagy on valamely fundamentoma, a' Fr. Respublikával tett Kötéseken bizodalmát helyhezten.

Ezenn Írására *Metternich* Grófnak, mindjárt feleltek a' Fr. Követek, jelentvén, hogy a' Gróf Úr' Írását, az ahoz tartozó más Írásokkal együtt Párisba kül-

dötték. Kérték egyfzersmind a' Grófot 's a' Deputátziót, hogy a' mennyiben rajtok áll, siettessek azt a' szempillantást, melyben egy szerentsés Békességekötés, eleit vegye minden költsönös panaszóknak.

A' Német Deputátzió felelt a' Fr. Követek' 15-dik Mártziusi válaszfzára Mártz. 23-dikann, mely feleletében meg-újjította az előbbeni feleleteiben nyilatkoztatott kívánságát, hogy t. i. a' Fr. Respublika takarítsa el minden Katonáit a' Rajna' jobb meljekéről; hogy a' Rajna' bal vidékén a' Roer és Nette meljéki Tartományokat hagygya meg a' N. Birodalomnál 's a' t.

Török Birodalmi Tudósítások.

Szervianak minden Lovas-Vitézei (az úgy neveztetett Spahi-k), Konstántzinápolyból kemény parantsolatot vettek, Mártz. 15-dikénn, a' melyben, halállál; 's jószág-jok konfiskáltatásával fenyegettetnek meg, hogy ha Belgrád meljékénn, a' *Fratsa-Hegy* körül fekvő térségen, egész hadikészülettel, nem jelenéndenek meg a' *Bairam* nevű nagy Innepet követendő tiz napokon, mely Innep, 18-dik Mártz. ban kezdődött, 's 20-dikban végeződött. Kérészténynek is tartoznak; minden faluból 4-en, 5-en 's tízenn is meg-jelenni ezen említett idő alatt; a' nevezett helyen, és ottan táborba szállani, a' már részszerént oda sereglett; részszerént még sereglendő Bosznnyákokkal. Oda vízi az előbbeni Bel-

grádi Bása, most Rumélia' Igazgatója (Rumeli Valesi) is 16 ezer főből álló Vitézeit, kikkel egygyütt, 57 ezerre telik a' Belgrád melljéki Sereg, melynek Fő-Vezérévé, az említett Rumeli Valesi neveztetett. — — A' Pártosok' Vézere *Pasman Oglu*, Vidin körül egélszenn újj sántzokat hanyat, 's bátor szívvel várja az ellene készülő táborokat.

Elegyes Tudósítások.

A' néhai Lengyel Király, oly pompával temettetik el Pétersburgban, mint a' milyennel magok az Orosz Tsászárok szoktak el temettetni.

A' Pruszsus Király, el botsátotta a' Ministériomból *Wöllner* Urat, 's helyette a' Stettini Kormányfészék' Elölülőjét *Massow* Urat nevezte Fejévé a' Ministériom azon Osztályának, mely, az Egyházi és az Oskolai dolgokra ügyel.

Ama' híres *Lichtenau* Grófné' ügyének törvényes meg-visgáltatása már el végződött, 's az a' szententzia hozódott reá, hogy Grosz-glogauba vitettetik, 's ott fog lakni úgy; hogy a' Városból ki nem lefesz szabad néki menni. Az útra 2 ezer tallért kap, és esztendőnként holtig négy ezer tallért.

A' Pruszfiai Király tsupánn négy sorban adta tudtára *Wöllner* Úrnak, hogy többé Ministerségével nem kíván élni: abból az okból: mivelhogy *Wöllner* Ur, el

vesztette a' Király' bizodalmaát. — Penziót
kért *Wöllner* Ex-Minister a' Királytól: de
nem nyert.

Magyar Ország.

A' Veszprémi Kaptalan Nagy Prépost-
ját Melt. *Csapody* Lajos Urat, hofszas ta-
nítása; ki-adott jeles Munkái; és a' Bete-
gek 's Szegények erant való testi lelki fá-
radhatatlan gondoskodása által gyűjtött rit-
ka erdemeire nézve, méltóztatott F. Urunk,
Szerviaabann fekvő Skópiai Püspökséggel
meg tisztelni.

Selmetsi Fő Kammergráffá, Báró Mi-
trovski helyébe, méltóztatott F. Urunk;
Báró *Gerliczi* Ferentz Urat állítani elő;
a' ki közelebb Nagybányán Fő Gondvise-
lői tiztséget viselt, 's Tanácsosa (Consi-
liáriussa) vólt a' Fő-Bányász Széknek.

Bottyáni József Fő-Sírászamester Urát;
negyvenket esztendőig di séretessen foly-
tatott szolgálatiért, Magyar Nemességgel
ajándékozta meg ingyen, az érdemeket be-
tsülni tudó Felség. — Nem különben

Plenk József Urat is, ki a' Bétsben
lévő Katonai Akademiában, nagy haszon-
nal tanítja a' Khémiát, 's a' Botánikát, és
sok betses Könyvei által tette már nevét
még életében halhatatlanná, egészíz Euró-
pabann.

Macskósy Kapitány Erd. Hazánkfia,
örökös jószágul nyerte Ő Felségetől *Bár-
na* nevű Helységet, mely *Krasova* Vár-
megyében fekszik.

Magyar Országról, Belső-Ausztria' Tartományjaiba (mely nevezet alatt értetnek: Stíria, Karinthia, Korniolia, a' Gertzi's Gradiskai Grófságok, és az új foglalás előtt is, már az Ausztriai Birodalomhoz tartozott tenger-parti Birtokok) szabad lesz. Április' végéig, minden harminczad fizetés nélkül; marhat ki-hajtani, 's gabonát ki-f szállítani; nem különben Tirolisba is; mely Királyi engedelem eránt; közönséges jelenés is tevődött a' Magyar Kamara' részéről Mártz. 14-dikénn.

Béts.

Az öregebbik *Jaquin* Urat, ki a' Khémia't és Botánikát; igen előmenetelesen tanította az idevaló Universitásban; nem különbenn a' már felljebb érdeme szerént meg-dítsért *Plenk* Profeszszor Urat, mint nagy tudom nyú, fáradhatatlan szorgalmatosságú 's a' dolgokba való mejj be-látású Férjfiakat; meg-kérte a' Párisi Tudós-Társaság, maga Tagjainak.

A' távaly fel-keltt 's fel-fegyverkezett Bétsi Nép buzgó készségű hazafiságának emlékezetét; elzindönkönként elől-fordulandó inneplés által akarja, örökre fennmarasztani a' jó Felség: 's az inneplés' napjául 17-dik Áprilist határozta meg; mely napján tehát e' folyó Hónapnak, közönséges tzeremóniával fog a' Sz. István Templomába; hálaadó Isteni-tiszteletre menni; a' felkeltt Nép' sorai között.